

FOL

DÜŞÜNCELER

FOL® 26

© MAK GRUP MEDYA PRO. REK. YAY. A.Ş.
SERTİFİKA NO: 13858

FELSEFE 26
BLAISE PASCAL KİTAPLIĞI 01

DÜŞÜNCELER/SEÇKİLER
BLAISE PASCAL

ÇEVİREN: FETHİ YÜCEL

ÖZGÜN ADI: *PENSÉES*
EDİSYON: BRUNSCHVICG, PARIS 1897

YAYINA HAZIRLAYAN: EBUBEKİR DEMİR
REDAKSİYON: MAK GRUP REDAKSİYON EKİBİ
SON OKUMA: OSMAN BARAN KAPLAN
GÖRSEL YÖNETMEN: NURULLAH ÖZBAY
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA: TAVOOS

ISBN 978-605-69340-5-6

BASKI: AYRINTI BASIMEVİ ANKARA - SERTİFİKA NO: 13987

I. BASKI: MAYIS 2019

İLETİŞİM ADRESLERİ
CINNAH CD. KIRKPINAR SK. 5/4
06420 ÇANKAYA ANKARA
TEL.: 0312. 439 01 69
www.folkitap.com
bilgi@folkitap.com
siparis@folkitap.com
www.twitter.com/folkitap

DÜŞÜNCELER
[SEÇKİLER]

BLAISE PASCAL

ÇEVİREN
FETHİ YÜCEL

BLAISE PASCAL

Fransa, Clermont'da doğdu (1623). İlk öğrenimini edebiyat, felsefe ve dil alanlarında yapmasını isteyen babasından aldı. Ancak erken yaşlarından itibaren matematik bilimlerine ilgi duydu. Pascal teoremi ve mekanik bir hesap makinesi de (1645) dâhil olmak üzere birçok alanda eser verdi. Bir buhran ile monden hayatı, yerini felsefe ve dine bıraktı. Paris'de öldü (1662).

Başlıca eserleri: *Essai sur les coniques* (1640), *Expériences nouvelles touchant le vide* (1647), *Récit de la grande expérience de l'équilibre des liqueurs* (1648), *Traité du triangle arithmétique* (1654), *De l'esprit géométrique et de l'art de persuader* (1657), *Histoire de la roulette* (1658), *L'Art de persuader* (1660), *Pensées* (1669).

FETHİ YÜCEL

1914 yılında doğdu. Ankara Atatürk Lisesi öğretmenliği ve Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi öğretim üyeliği yaptı. *Kopuz* dergisinde yazıları yayımlandı. 1991 yılında vefat etti.

Başlıca telif ve çeviri Eserleri: *Modern Bilimin Temelleri*, (1969); *Pozitif İlimlerin Üç Büyük Siması: Claude Bernard, Pasteur, Madame Curie* (1947); Henri Poincaré, *Bilim ve Varsayım* (2019); Henri Poincaré, *Bilimin Değeri* (2019); Edmond Goblot, *İlimler Sistemi* (1965).

İÇİNDEKİLER

YAYINA HAZIRLAYANIN NOTU	11
GİRİŞ	15
PASCAL: HAYATI, RETORİĞİ VE BAHSİ FETHİ YÜCEL	
DÜŞÜNCELER	
BİRİNCİ BÖLÜM ZEKÂ VE ÜSLUP ÜZERİNE DÜŞÜNCELER	29
İKİNCİ BÖLÜM TANRISIZ İNSANIN SEFALETİ	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM BAHSE GİRME ZORUNLULUĞU	69
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İNANÇ ARAÇLARI	75
BEŞİNCİ BÖLÜM ADALET VE ETKİLERİN SEBEPLERİ	81
ALTINCI BÖLÜM FİLOZOFLAR	91
YEDİNCİ BÖLÜM AHLAK VE DİN DUYGUSU	99
DİZİN	106

YAYINA HAZIRLAYANIN NOTU

Düşünceler, gerek üslup ve içerik gerek teolojiden varoluşçuluğa kadar bıraktığı izler açısından felsefe tarihinde önemli bir yere sahiptir. Tıpkı Gazali'nin *el-Munkız Mine'd-Dalâl*'inde, Augustinus'un *İtiraflar*'ında olduğu gibi, Pascal'ın hakikat arayışını okurla birlikte sürdürme çabası, okuyucuya kuşkusuz yeni ufuklar açacaktır.

Eser, Brunschvicg baskısının ilk yedi bölümünden seçkileri içermektedir. Gözden geçirilmiş çeşitli baskıları olmakla beraber, ilk kez 1942 yılında Léon Brunschvicg'in metni esas alınarak Fransızca aslından Fethi Yücel tarafından dilimize çevrilmiştir. Yayına hazırlık sürecinde anlaşılmayı kolaylaştırmak üzere kimi ifadeler yeniden düzenlenmiştir. Bazı kavramlar günümüzde kullanımı oturmuş kavramlarla güncellenmiştir. Diğer bir işlem ise yine Brunschvicg baskısı temel alınarak fragman numaralarının derkenar olarak eklenmesi olmuştur. Eserdeki köşeli parantezler tarafımıza aittir.

EBUBEKİR DEMİR
Ankara 2018

GİRİŞ

PASCAL: HAYATI, RETORİĞİ VE BAHSİ

1. Blaise Pascal'in Hayatı

Blaise Pascal, 1623'te Fransa'nın Clermont-Ferrand şehrinde doğdu. Bir hâkim ailesinin çocuğudur. Babası özellikle matematik bilimlerine çok meraklı aydın bir kişiydi. Eşinin ölümü üzerine kendisini çocuklarının terbiyesine vakfetti ve görevini devrederek 1631 yılında Paris'e yerleşti.

Pascal daha çocukluk çağındayken, matematik bilimleri üzerinde olağanüstü bir yetenek gösterdi. On altı yaşında yazdığı *Konik Kesitler* adlı kitap Descartes'ın hayret ve takdirini kazandı. Fakat büyük bir ateşle sürekli yaptığı çalışmalar, sağlığının erkenden bozulmasına sebep oldu. Bu nedenle bilimsel incelemelerine ara vermek zorunda kaldı. Salon toplantılarına katılmasıyla Pascal'ın hayatında 'sosyeteye giriş devri' başlamış oldu ve bu devir iki yıl kadar sürdü. Gözlemleri sonucunda toplum hayatında başarıya erişmek ve iyi tanınmak için bilimsel zekâdan bambaşka bir seziş, zevk ve inceliğe ihtiyaç olduğu kanısına vardı. Bu uslamlama onu, bilimde yer alan 'geometrik zekâ' ile günlük hayatta kullanılan 'incelik zekâsı'nı birbirinden ayırmaya götürdü.

Pascal'ın zihnini özellikle bir problemin fazlasıyla uğraştırdığı görülür: O, hayatına düzen verecek bir dayanak, bir kesinlik hâli arıyordu. Vahiy yoluyla içimize doğan hakikatlerin dışında hakikatlerin bulunup bulunmayacağını anlamak için felsefeye başvurmuş ve Epiktetos, Montaigne gibi filozofları incelemiştir. Pascal'ın ruhunda mutluluğa, erginliğe karşı derin bir arzu vardı: bunun için felsefeyle uğraşmış, bilimle

kendini avutmaya çalışmış; monden² hayatta, tutkuların zevk ve sefası içinde yaşamayı düşlemiştir.

Otuz yaşına doğru geçirdiği bir buhran, hayatının seyrini ansızın değiştirmiştir. Muzdarip ruhunda bu değişikliğin nasıl gerçekleştiği tam olarak bilinmemektedir. Yalnız şurası kesin ki, artık Pascal ne bilim ne insan sevgisi ne de felsefenin içindeki derin boşluğu doldurmaya yetmeyeceğine inanmış bulunuyordu. Manevi hayatına bir birlik ve teselli getirecek olan iman, en yüksek hakikati, tanrısıyla karşı karşıya kaldığı bir gecede buldu ve sevincinden kendinden geçti.

Son yılları, onu ağır ağır ölüme sürükleyen bedenî ızdıraplar içinde bir can çekişmesi hâlinde geçmiştir. Fakat artık hakikat yoluyla mutluluğa erişmiş bulunuyordu: en şiddetli ağrılar içinde bile rahat ve güler yüzlüydü. 19 Ağustos 1662 yılında henüz otuz dokuz yaşındayken Paris'te hayata veda etti.

Pascal, muzdarip fakat ulvi yaratılışı ve her alana yatkın güçlü zekâsıyla, insanlığın yetiştirdiği en mükemmel örneklerden biridir.

Pascal'ın yetilerine bütün gücüyle sahip olacağı bir çağda –otuz dokuz yaşında– ölmesi, hazırlamakta olduğu büyük eserin gerçekleşmesine set çekmiştir. Pascal, dine inananları ikna etmek için bir din apolojisi hazırlıyordu. Bıraktığı dağınık notlar ölümünden sonra, ateşli yazılarla karalanmış çeşitli kâğıtlar bir araya toplanarak bunlardan *Düşünceler* eseri oluşturulmuştur.

2. Pascal'ın Retoriği

Hazırladığı büyük eser, Pascal'ı, doğal olarak, yazma ve ikna etme sanatı üzerinde düşünmeye götürdü. Bıraktığı kâğıtlar arasında hakikatleri başkasının ruhuna aktarmak için kullanılacak araçlar ve üslup hakkında birçok fikre rastlanır. Acaba bunlar Pascal'ın tasarladığı esere bir giriş

DİZİN

A

âcizlik 79
adalet 24, 51, 52, 57, 83, 84, 85, 86,
88, 90, 101
adaletsiz 85
adaletsizlik 87, 89, 90
âdetler 53, 55
adil 53, 85, 86, 87, 88, 89, 105
ahlak 24, 25, 41, 95; ~ ilkesi 93
akıl egoizmi 24
Allah'ın varlığı 20
ateistler 95

B

Bahis Yoluyla İspat 18
belagat 36
benlik 105; ~ sevgisi 36
Bergson 24
beşerî yasalar 84
bilge insan 48
bilgelik 18
bilimlerin beyhudeliği 41

C

can sıkıntısı 22, 59, 64
cevher 23

Ç

çocuk sevgisi 54

D

davranışlarımızın değeri 71
Demokritos 43
Descartes 15, 23, 24, 25, 27, 44, 47
devlete karşı isyan ve devrim sanatı
84
dil 38
din 13, 16, 18, 19, 21, 25, 26, 27,

73, 103; ~e inanmayan uçarı
(libertin) 21, 25; gerçek ~ 103
dogmatikler 104
doğa 41, 42, 43, 48, 50, 54, 55,
79, 97; budala ~ 26, 104; ~nın
eserlerini temaşa 25; ~ rütbeler 89
doğal: ~ ilkeler 54; ~ yasalar 84; ~
doğallık 38, 54
doğruluk 84
düşünen saz 93
düşünme 94

E

ebedî iyiye erişme ümidi 71
egoizm 22
eğlence/meşgale 61, 64
endişe 59
Epiktetos 15, 23
evren 25, 93

F

felsefe 11, 47

G

geometrici 32
geometrik zekâ 15, 17, 31, 34; ~lar
33
gerçek iyi 102
gerçeklik 42
güç 85
güzellik 52
güzel mecazlar 38

H

hakikat 11, 16, 21, 22, 34, 35, 41,
45, 47, 48, 57, 58, 60, 79, 88, 94;
~ler 15, 24, 26, 50; ilahi ~ler 26
haksızlık 56, 87, 89, 90

- hareket hâlinde olmak 59
 hatalı zekâlar 33
 hırs 63
 hiçlik 22, 43, 44
- İ
 içgüdü 55, 63
 ilke 52, 71
 ilkeler 31, 32, 33, 54, 77, 79, 88, 95;
 İlk ~ 79
 iman 20, 21, 77, 78, 80, 101; ~sız
 insan 101
 imge 42
 imgelem 22, 48, 49, 50, 51, 52
 incelik zekâsı 15, 17, 31, 32
 ince zekâlar 32, 33
 insan 22, 23, 24, 38, 41, 42, 48,
 56, 62, 64, 71, 72, 74, 88, 93,
 94, 95, 96, 98, 102, 103, 104; ~ın
 beyhudeliği 67; ~ın oransızlığı 41;
 ~ın yüceliği 95; ~lar 22, 52, 62, 63,
 74, 84, 86, 87, 90, 95, 96, 102
- K
 kalp 78, 79
 kararsızlık 59
 Kleopatra 67
 kral 61, 62, 67, 87, 90, 97; ~lar 52,
 86
- M
 matematik 18, 25
 mekân/uzam sonsuzluğu 25
 meslek seçimi 55
 Miton 105
 Montaigne 15, 23, 24, 27, 50, 88
 muhtelif 38
 müzik 45
- O
 oyun 62
- Ö
 ölüm 24, 59, 61, 62, 73
 önmeler 79
 örf ve âdetler 25, 55, 84, 88; ~in
 tesis ettiği rütbelere 89
- P
 Pascal 11, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 21,
 23, 25, 26, 27, 31, 78
 Paulus Aemilius 97
 Paume 37, 66
 Pireneler 83
- R
 ruhun ölümsüzlüğü 19, 71, 72
- S
 Sadelik 38
 sanı 52
 sanısında 52
 savaşma 60
 sevgi 22, 25, 35, 49, 57
 sıradan kişiler 34
 sonsuzluk ve hiçlik uçurumları 43
 Stoacılar 95
 Stoacılık 25
 şüpheciler 95, 104
- T
 Tanrı 13, 18, 19, 21, 23, 24, 25, 26,
 42, 44, 47, 73, 77, 79, 80, 102,
 103, 104; ~'yı bilmek 78
 tebaa 101
 töz(ler) 24; ilahi ~ (cevher) 23
- U
 usanç 59
 uzam 17, 74
- Ü
 üslup 17, 38
- V
 vahiy 15; ~ler 20
 varlık 44
 varsayım 18, 19
- Y
 yasalar 88, 89
- Z
 zafer 60
 zihin 47